

שומשמין קלופין והלכתי לבית ומציתי ששה גרעני חטים וערבתיים עם השומשמין וגם כן הבאתי מלח ונתתי במים עד שניתך ונעשו המים מלוחים הרבה, והשלכתי למי המלוחין החיטים והשומשמין המעורבין זה בזה מיד צפו השומשמין על פני המים והחטים הששה הנזכרים למעלה נשארו למטה, עוד ערכתי כמה פעמים גם כן צפו השומשמין לבד דווקא והחטים נשארו למטה, ואי לא זיל נסי וכלבד שיהיו המים מלוחין הרבה:

הרי מכאן מודעה רבה שלא ישאר ממשן של חטים עם השומשמין, וטעם גם כן לא יש כדכתיבנא שאין שוהין מעת לעת ודבר זה בקל וחומר אנו למידין אותו ומה באיסור תורה פסק מרן ז"ל⁶ כל שלא שהה מעת לעת בהדחה סגי, באיסור חטה השרוייה שהיא מדברי סופרים כמו שכתב הרמב"ם ז"ל⁷ וגם איסור משהו מדרבנן⁸, ואם כן הווי תרי דרבנן לא כל שכן סגי בהדחה, ועוד התם איסור ודאי שנשרה עם ההיתר ואפילו הכי כיון שלא שהה מעת לעת פסק דסגי בהדחה, קל וחומר בן בנו של קל וחומר ותרי דרבנן, וספק אם יש חטה או לא כל שכן דסגי בהדחה כיון שלא נשרו השומשמין מעת לעת, ועוד אמרו הפועלים היהודים שאם משהין אותו יותר ממנהגו יתמעך בכתישה ונימוח והולך לאיבוד, ואם כן בהכרח אין משהין אותו בשרייה יותר ממנהגו לכך שרי:

ולא דמי נדון דידן לנדון רב נטרונאי דהתם כיון ששורין הצימוקין לתת טעם במים ודאי ששוהין מעת לעת כדי ליתן טעמן במים, דקודם מעת לעת אין ניכר טעמן במים וכיון ששוהין מעת לעת נותנין טעם לכך אסר רב נטרונאי, אבל בנדון דידן כיון שאין שוהין מעת לעת מודה רב נטרונאי דשרי:

ואם כן הפוסקים שאסרו השמן שומשמין לא ידעו שאין שוהין מעת לעת בשרייה, אבל אלו היו יודעין שאין שוהין מעת לעת בשרייה לא היו אוסרין, ואם תמצא לומר שידעו שאין שוהין מעת לעת ועם כל זה אסרו, אנו אין לנו אלא דברי מרן שפסק אפילו באיסור תורה כל שלא שהה מעת לעת בהדחה סגי כ"ש וכ"ש בדתרי דרבנן כאמור כל שלא שהה מעת לעת שרי מרן וכוותיה קי"ל, ואם כן השמן שומשחין שרי, ועוד דהרב פרי חדש הווי ליה חד לגבי תרי הרב דרכי נועם והרב משה בן חביב ז"ל ולא שבקינן תרי ונקטינן חד, ועוד שאפילו הרב פרי חדש אלו ידע את המעשה אשר יעשון כאמור ומפורט לעיל הווי שלי אותו ואם כן שרי: וכי תימא והא קיימא לן דברים המותרים ואחרים נהגו בו איסור אי אתה רשאי להתירו בפניהם ואם כן דבנידון דידן נהגו בו איסור כיצד מתירין.

לזה יש לומר דבנדון דידן מה שנהגו בו איסור סבורין שהוא אסור לכך נהגו איסור, אבל אם היו יודעין בו שהוא מותר לא היו נוהגין בו איסור, וא"כ הוי מנהג בטעות ואפילו התרה אין צריך, וראייה לזה המ"ש הטור ביוורה דעה סימן רי"ד וז"ל דברים המותרים ואחרים היודעים שהם מותרים נוהגים בהם איסור הוי כאילו קבלום עליהם בנדר ואסור להתירם להם וכו', אבל דברים המותרים ואחרים נוהגים בהם איסור מחמת טעות שסבורין שהן אסורים לא הוי כאילו קבלום בנדר ע"כ, ושקיל וטרי בבית יוסף ומסיק נמצא דדברים המותרים ואחרים יודעין שהם מותרין ואעפ"כ נהגו בהם איסור אי אתה רשאי להתירם וכו' ואם הם נוהגים בהם איסור מחמת

⁶ אסור שְנִשְׂרָה עִם הַתֵּר מֵעַת לַעַת בְּצוּנָן, מִקְרֵי כְבוֹשׁ, וְהָרִי הוּא כְּמִבְשֵׁל וְנֶאֱסָר כְּלוּ. אֲבָל פְּחוֹת מִפְּאֵן, בְּהֶדְחָה סְגִי (שו"ע יורה דעה סימן קה סעיף א).

⁷ תְּבַשֵּׁל שְׁנִתְבַשֵּׁל וְנִמְצָאוּ בוֹ שְׁעוּרִים אוֹ חֲטִים אִם נִתְבַקְּעוּ הָרִי כֹל הַתְּבַשֵּׁל אֶסוּר שֶׁהָרִי נִתְעַרַב בוֹ הַחֲמֵץ. וְאִם לֹא נִתְבַקְּעוּ מוֹצִיאִין אוֹתָן וְשׁוֹרְפִין וְאוֹקְלִין שְׁאֵר הַתְּבַשֵּׁל. שְׁאִין הִדְגָן שְׁנִבְלָל וְלֹא נִתְבַקְּעַ חֲמֵץ נְמוּר שֶׁל תּוֹרָה. וְאִינוּ אֵלָא מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים (רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ה הלכה ח).

⁸ חֲמֵץ בְּפֶסַח, אוֹסֵר תְּעַרְבָתוֹ בֵּין בְּמִינוֹ בֵּין שְׁלֵא בְּמִינוֹ, בְּמִשְׁהוּ, אֶפְלוּ בְּהִנָּאָה (שו"ע סימן תמוז סעיף א), מדאורייתא הוי חמץ כאשר איסורים שנתערבו שאינן אוסרין תערובתן אלא כדי ליתן טעם בתערובות דהיינו עד ששים אלא שחכמים החמירו בו כיון דאית ביה כרת ולא בדילי מניה כולי שתא וי"א משום דהוי דבר שיש לו מתירין לאחר הפסח (מ"ב שם).